

RE-PE-T-HA-KÖNYVEK
Sorozatszerkesztő: Chrappán Magdolna

A TERMÉSZETTUDOMÁNYOK TANÍTÁSÁNAK ELMÉLETI ALAPJAI

Szerkesztette: Revákné Markóczi Ibolya, Nyakóné Juhász
Katalin

Írták: Dobróné Tóth Márta, Egri Sándor, Erlicsné Bogdán
Katalin, Kiss Sándor, Nyakóné Juhász Katalin, Revákné
Markóczi Ibolya, Sarka Lajos, Sitkuné Görömbei Cecília,
Teperics Károly, Tóthné Kosztin Beáta, Tóth Zoltán, Varga
Klára, Vallner Judit

Debreceni Egyetem Tudományegyetemi Karok
Debrecen
2011

Tartalom

Előszó.....	8
1. Pedagógiai paradigmák a természettudományok tanításában (<i>Tóth Zoltán</i>)	10
1. 1. A természettudományok tanításának hagyományos módszerei	10
1. 2. A konstruktivista pedagógia.....	13
1. 3. A konstruktivista pedagógia lehetőségei a természettudományok oktatásában.....	16
2. A természettudományos tévképzetek kialakulása, feltárása és korrekciójának módszerei (<i>Tóth Zoltán</i>)	23
2. 1. Bevezetés.....	23
2. 2. A tévképzetek kialakulása.....	24
2. 3. A tévképzetek tulajdonságai	29
2. 4. A tévképzetek korrekciójának lehetőségei.....	30
3. Metakogníció és természettudományos nevelés (<i>Revákné Markóczi Ibolya</i>)	37
3. 1. A metakogníció fogalma.....	37
3. 2. A metakogníció összetevőire vonatkozó elképzelések	38
3. 3. A metakogníció fejlesztése a természettudományok tanítása során	41
4. Problémamegoldó gondolkodás a természettudományok tanításában és tanulásában (<i>Revákné Markóczi Ibolya</i>).....	51
4. 1. A problémamegoldás a természet-megismerési kompetenciák rendszerében.....	51
4. 2. A problémamegoldás struktúrája és folyamata	52
4. 3. A problémák értelmezése, kategorizálása	54
4. 4. A problémamegoldás makrostruktúrája	56
4. 5. A problémamegoldás mikrostruktúrája.....	59
4. 6. A transzfer.....	61
4. 7. Analógiás gondolkodás és problémamegoldás	63
4. 8. Problémamegoldás és emlékezet	66
4. 9. Belátásproblémák	67
4. 10. A problémamegoldást befolyásoló tényezők	68
4. 11. Problémamegoldás a természettudományok tanításának és tanulásának gyakorlatában	70
4. 12. A problémaalapú tanulás folyamata.....	74
5. A kreativitás fejlesztésének lehetőségei a természet-tudományokban (<i>Tóthné Kosztin Beáta, Vallner Judit</i>)	85

5. 1. A kreativitás fogalma	85
5. 2. A kreatív személy.....	87
5. 3. A kreatív környezet	87
5. 4. A kreatív produktum	88
5. 5. A kreatív folyamat.....	88
5. 6. A kreativitás és az oktatás	90
5. 7. A kreativitás fejlesztésének lehetőségei.....	91
5. 8. A kreativitás mérése	92
6. Kutatómódszer a természettudományos oktatásban (<i>Egri Sándor</i>)	96
6. 1. Bevezetés.....	96
6. 2. A kutatómódszer alapjai.....	100
6. 3. A tudomány tanítása a kutatás segítségével	106
6. 4. Példák alkalmazásra	108
6. 5. Kutatómódszer a gyakorlatban.....	111
6. 6. Összefoglalás.....	115
7. A kísérletezés szerepe és jelentősége a természettudományok tanításában (<i>Erlichné Bogdán Katalin, Sarka Lajos</i>)	120
7. 1. Irányzatok a természettudományos tantárgyak szakmódszer-tanában	120
7. 2. Kísérletezés a természettudományos tantárgyakban	124
7. 3. A (kísérleti) tapasztalatokra alapozott természettudományi tanítás értékelése.....	143
8. A szemléltetés, modellezés és modellalkotás szerepe a természettudományok tanításában és tanulásában (<i>Dobroné Tóth Márta, Revákné Markóczi Ibolya</i>)	146
8. 1. A természettudományi szemléltetés fejlődése	146
8. 2. A szemléltetés jelentősége és formái	147
8. 3. A modell fogalma és jellemzői	148
8. 4. Modellezés a tanítási órán	151
9. Az egyéni tanulást segítő módszerek a természettudományokban (<i>Egri Sándor</i>)	158
9.1. A tanulás-kutatás eredményei	158
9.2. Az egyéni tanulást segítő módszerek	163
10. A tehetséggondozás lehetőségei a természettudományos oktatásban (<i>Varga Klára, Sarka Lajos</i>)	171
10. 1. A tehetség fogalma és jellemzői	171
10. 2. Tehetséggondozás a tanítási órán.....	176
10. 3. Tehetséggondozás a tanítási órán kívül	178
10. 4. Tehetséggondozó projektek	189

11. IKT eszközök a természettudományos nevelésben (<i>Nyakóné Juhász Katalin, Sitkuné Görömbei Cecília, Teperics Károly</i>)	193
11. 1. Út az IKT eszközök térhódításáig	193
11. 2. Az IKT eszközök és a közoktatás	195
11. 3. Az IKT eszközök a különböző diszciplínák oktatásában.....	202
11. 4. Világhálóalapú tanulás	205
11. 5. Összegzés	218
12. Az élményszerű természettudományos tanulás (<i>Dobroné Tóth Márta, Kiss Sándor</i>)	222
12. 1. Élményszerű tanulás a tanítási órákon	222
12. 2. Élményszerű tanulás a tanítási órákon kívül	225